

HET LAATSTE WOORD

‘Anti-Joods sentiment in regio is oud, voor én na Pasen’

‘Poaskearls passen morrend liedtekst aan’, luidde onlangs een kop op de voorpagina. Het woord ‘Joden’ wordt vervangen door ‘mensen’. ‘Eindelijk!’, dacht Guus Goorhuis uit Denekamp. ‘Maar waarom morrend?’

Guus Goorhuis

De krant citeert de voorzitter van de Stichting tot bevordering en instandhouding van de paasgebruiken in Ootmarsum, en dan blijkt dat er volgens laatstgenoemde niets mis is met de gewraakte passages in de liedtekst, dat Ootmarsum nooit Jodenhaat kende, dat de media deze tradities in een kwaad daglicht stelden, maar dat toch is besloten de tekst aan te passen om te voorkomen dat het discussiestof blijft. Van daar ‘morrend’- ik begreep het. En toch begrijp ik het niet.

Anti-Joodse sentimenten zijn oud, ook in Twente, ook in de driehoek Ootmarsum-Oldenzaal-Denekamp – tijdens de paasdagen, en ervoor en erna. Zelf maak ik er al 68 jaar deel van uit, ben jaren ziende blind geweest, maar weet inmiddels waarover ik het heb. Toen ik ooit het notulenboek opende van de Denekamper Vereeniging Concordia inter nos uit de jaren 1896-1898, een soort jongerenclub die wekelijks bijeen kwam, werd ik geraakt door meerdere passages. Zo werd tijdens de bijeenkomst van 29 maart 1896 gesproken over (ik citeer)

‘het eten van Paasch-eieren, het Paaschfeest der Joden, over het begraven van Joden, over den rijkdom van Joden, over de Joodsche wet.’ Wat deze Denekamper tieners en twintigers bespraken, en hoe ze het formuleerden: dat kunnen ze niet zelf hebben bedacht. Schokkend was en is het.

Sentimenten, ressentimenten, tot in de haarvaten van de samenleving, daarop was Denekamp geen uitzondering. Of denk aan de Oldenzaalse pogrom van 1892, beschreven in het standaardwerk *‘Een donkere spiegel. Nederlandse katholieken over joden, 1870-2005. Tussen antisemitisme en erkenning’* van Marcel Poorthuis en Theo Salemink. Na het lezen van notulen en boek kun je geen Ootmarsums, Denekamps of Oldenzaals paaslied meer quasi-onschuldig zingen. Ik voel me opgelaten als ik in het vertrouwde, gezellige, grote Denekamps paasgezelschap – op straat, Singraven en paasweide – de anti-Joodse rauwheid van sommige liedpassages moet ondergaan.

Benno Elkus, 26 juli 1915 geboren te Denekamp, was met zijn broer Jacob de enige overlevende van de Joodse gemeenschap van Denekamp. Bevrijdingsdag 1945 keerde hij uit onderduik terug in

▲ Poaskearls in Ootmarsum maken hun ronde. FOTO:ROBIN HILBERINK

zijn geboortedorp, wilde naar zijn ouderlijk huis, maar (ik citeer Benno uit een interview) ‘daar zat een oude nazi in en we werden niet erg aardig behandeld. De burgemeester was ook een nazi-sympathisant en hij zei dat we niet te veel problemen mochten maken of hij zou ons uit het dorp zetten.’ In de jaren 30 deed Benno, vertelt hij, als doarper Joodse jongen (‘ik had altijd goede katholieke vrienden’) ook mee met de Denekamper paasgebruiken. Maar ‘het

Ik voel mij opgelaten als ik de anti-Joodse rauwheid van sommige passages moet ondergaan

christelijk paasfeest, dat vaak samenviel met het onze, bracht een gevoel van onveiligheid en scheiding. Wanneer er, als de paasstaak door het dorp werd getrokken, en ook ‘s avonds bij het paasvuur, werd gezongen ‘o, schande voor de Joden’ en ‘drie soldaten omgekocht’ enz., dan gaf dat ondanks mijn deelname aan de plechtigheid, geen aangenaam gevoel. Deze ideeën zijn natuurlijk eeuwenlang verkondigd en niet alleen in Denekamp maar bij alle geloofsgenoten.’

We moeten onze eigen geschiedenis nodig opnieuw bevragen, inclusief onze paasliederen, ikzelf begon er te laat mee.

■ Guus Goorhuis wijzigde in 2002 de tekst van het met Pasen gezongen *Christus is opgestanden*. Hij deed dat als organist van de St. Plechelmusbasiliek.